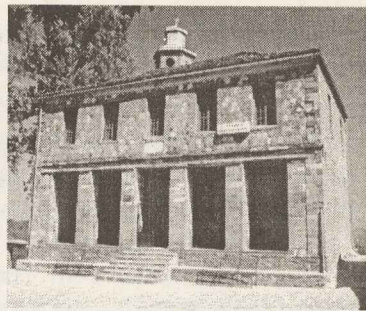

ΔΙΚΟΡΦΙΩΤΙΚΑ Νέα

ΔΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΔΙΚΟΡΦΙΩΤΩΝ

Τεύχος 93 Γενάρης - Φλεβάρης 2000

Υπεύθυνος έκδοσης: Δημήτριος Παπαγιαννόπουλος Τ.Θ. 26, 450 02 ΙΩΑΝΝΙΝΑ ΤΗΛ. 0651-39176

ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

Στο Δίκورφο έχουμε εδώ και πολλά χρόνια τον **Εξωραϊστικό μας Σύλλογο**, που δρα και ενεργοποιείται, όπου δει. Όμως τώρα, που καταργήθηκαν οι πρώην Κοινότητες μας, που έλειψαν τα κοινοτικά μας Συμβούλια, που δεν υπάρχουν οι υπεύθυνοι πρόεδροι και κοινοτάρχες γενικά (και όλα αυτά βέβαια τα ανέλαβαν τυπικά και ουσιαστικά οι νέοι Δήμοι μας...) **έχει χρέος μέγα και καθήκον ύψιστο ο υπάρχων και λειτουργών Σύλλογός μας να δράσει και να αντιδράσει θετικά και συγκεκριμένα, ουσιαστικά και αποδοτικά, ψύχραιμα και βεβαίως ανθρώπινα από δω και πέρα.**

Και με συγκεκριμένα παραδείγματα και γεγονότα ας δούμε **τις νέες υποχρεώσεις και τα νέα και υπεύθυνα καθήκοντά του και καθήκοντά μας.**

Πρώτα-πρώτα πρέπει **να συνενώνει και να ενεργοποιεί** για κάθε θέμα και πρόβλημα όλους τους συγχωριανούς μας. Πρέπει να δραστηριοποιεί και να ενδυναμώνει όλες τις δέουσες ενέργειες των σημερινών Δικορφιωτών. Πρέπει να προβάλλει και **να επιδεικνύει όλα τα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις** των απανταχού συγχωριανών μας.

Κι ένα συγκεκριμένο παράδειγμα, που θα μας ωφελήσει και θα μας προσγειώσει: Πόσο ωραία και πόσο σωστά και αποδοτικά ενήργησε ο Σύλλογός μας στην περίπτωση των καμπαναριού του Αϊ-Γιάννη μας!

Συγκέντρωσε χρήματα απ' τους απανταχού της Ελλάδας Δικορφιώτες (δίνοντας αποδείξεις εισπράξεως στον καθένα χωριστά) που ήταν πάρα πολλά (και το τελικό ποσό μπορεί, αν θέλει να μας το γνωστοποιήσει ο ίδιος ο Σύλλογός μας) και **με τα χρήματα αυτά έφτιαξε το νέο και υπέροχο καμπαναριό του Αϊ-Γιάννη μας**, που το είδαμε όλοι στα προηγούμενα «Δικορφιώτικα Νέα» και μπορεί βέβαια (απ' αυτή την Άνοιξη) να ολοκληρώσει και τα δευτερεύοντα έργα του Αϊ-Γιάννη μας.

Ολοκλήρωσε επίσης **τις δύο τουαλέτες**, δίπλα στο πρώην Σχολείο μας, που ήταν και είναι πολύ αναγκαίες και χρήσιμες για σήμερα. Και μπορεί βέβαια, αν έχει κι άλλα χρήματα, **να ολοκληρώσει κι άλλα μικροέργα.**

* * *

Έτσι λοιπόν κάθε φορά, που υπάρχει ανάγκη και πρόβλημα για το χωριό μας, **μπορεί ο Σύλλογός μας πρώτα να γνωστοποιεί κι ύστερα να μας ενημερώνει για τις ενέργειές μας και τα καθήκοντά μας**, για τα θέματα και προβλήματα γενικά, που δεν έχει χρέος και καθήκον ο νέος μας Δήμος να τα επιλύσει, όπως π.χ. η ανέγερση του καμπαναριού του Αϊ-Γιάννη μας, **να συγκεντρώνει χρήματα, απ' τις προσωπικές και εθελοντικές μας εισφορές και**

προσφορές, να χορηγεί βέβαια αποδείξεις για τα εισπραττόμενα χρήματα και **να εκδίδει τελικές αποδείξεις και συμπεράσματα** για τα προγραμματισθέντα και εκτελεσθέντα έργα απ' αυτόν τον ίδιο.

Έτσι, όταν όλοι οι Δικορφιώτες δουν και συμπεράνουν, ότι **όλα χειρίζονται άριστα και ανθρώπινα** θα προσφέρουν κάθε φορά και σε κάθε περίπτωση όσα χρήματα μπορούν, γιατί θα γνωρίζουν εμπράκτως, ότι **όλα καλώς διαχειρίζονται κι ότι όλα σωστά και αποδοτικά εισπράττονται και καταναλώνονται.**

Και βέβαια για τα προγραμματιζόμενα **μικροέργα του Δικόρφου πρέπει να γίνεται ευρεία συζήτηση στην κάθε γενική Συνέλευση του Συλλόγου μας**, ώστε να ακούγονται πολλές και ποικίλες γνώμες και απόψεις και να παίρνονται έτσι πάντοτε σωστές και θετικές αποφάσεις.

Ακόμη (τελειώνοντας) συναντήσεις και συγκεντρώσεις, που θα μας συνενώνουν και θα μας ταυτίζουν **πρέπει να γίνονται συχνά και πυκνά.** Γιατί η συνάντησή ωφελεί και η συγκέντρωση αποδίδει.

Έχουμε χρόνια π.χ. να κάνουμε μια ομαδική συνάντηση και συγκέντρωση που θα φάμε μαζί, θα πιούμε μαζί, θα συζητήσουμε απλά και κατανοητά και θα ευχαριστηθούμε γενικά. Κι αυτό **το θέλουν όλοι**, νομίζω, οι προοιωνιμένοι και καλοί συγχωριανοί μας.

Υ.Γ. Ήταν οι σκέψεις και οι απόψεις ενός απλού και αφανούς Δικορφιώτη, που λέει και γράφει υποκειμενικές και προσωπικές απόψεις και κρίσεις.

Ματθαίος Λέκκος

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ - ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου μας προσκαλεί χωριανούς και φίλους να λάβουν μέρος στην:

- α) τζαμάλα, που θα διοργανώσει στο χωριό, το Σάββατο των Α' Απρίκιου. Η εκδρομή θα πραγματοποιηθεί αν και εφόσον η συμμετοχή ξεπεράσει τα σαράντα άτομα. Τιμή συμμετοχής στην εκδρομή: για τα μέλη 1.000 δρχ., για τα μη μέλη 2.000 δρχ. Δηλώσεις συμμετοχής μέχρι τις 15 Μαρτίου 2000 στους: Πούρλη Φρίζο τηλ. 33804, Παπαγιαννόπουλο Δημήτρη τηλ. 39176 και Τσίνη Νίκο τηλ. 21353.

Η ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ... ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

Ενώ επί Τουρκοκρατίας η χώρα μας υπέφερε και βασανιζόταν, **υπήρξαν και μερικές (ελάχιστες βέβαια...) εξαιρέσεις**. Μια τέτοια εξαίρεση και διαφορά αφορούσε και αφορά το Ζαγόρι μας, αφού το 1430 μ.Χ. που ήρθαν στην Ήπειρο γενικά οι Τούρκοι και τοπικές πασάς των Ιωαννίνων ήταν ο **Καρά-Σινάν Πασάς**, κατάφεραν οι πρόγονοί μας ζαγορίσιοι, αφού πρώτα πολέμησαν και αντιστάθηκαν ευθαρσώς, να **πετύχουν μια διπλωματική συμφωνία, που ονομάστηκε «Βοϊνίκo» που καθιέρωσε αυτοδιοίκηση και αυτονομία του Ζαγορίου**.

Και βέβαια, εκείνοι που υλοποίησε και **εφάρμοσε αποτελεσματικά** και θετικά αυτή τη συμφωνία (Βοϊνίκo) Ζαγορίου και **τοπικής τουρκεϊκής εξουσίας**, ήταν αργότερα ο **Αλή-Πασάς**, όπως θα δούμε στη συνέχεια, λεπτομερώς και αναλυτικώς.

Και σίγουρα για κάποιο **σοβαρό και σπουδαίο λόγο** δέχτηκε ο τοπικός αυτός ηγέτης τούτη την συγκατάβαση και υποχώρηση **από το 1787, έως το 1822, δηλαδή επί 35 συνεχή χρόνια**, γιατί οι ζαγορίσιοι του υποσχέθηκαν να **του προσφέρουν κάθε χρόνο ένα συγκεκριμένο χρηματικό ποσό, από φόρους που επέβαλαν οι ίδιοι στον εαυτό τους** και από χρήματα, που είχαν απ' τα ταξίδια τους.

Στην αρχή της συμφωνίας συμμετείχαν **14 μόνο** χωριά μας. Ύστερα όμως από συζητήσεις και περαιτέρω συμφωνίες, μπήκαν και τα 46 χωριά του Ζαγορίου μας.

Αυτή η ζαγορίσια «Βοϊνίκo», δηλαδή ελληνικά ομοσπονδία, **άρχισε το 1430 μ.Χ. και καταργήθηκε το 1868 μ.Χ.** δηλαδή λειτούργησε αποδοτικά, άριστα, άνογα και τέλεια για κείνη την εποχή επί 438 χρόνια, περίπου δηλαδή **επί μισή χιλιετία**. Σ' αυτή δε, συμμετείχε απ' την αρχή, και η **Μικρή Τσοντίλα, δηλαδή το όμορφο και παραδοσιακό χωριό μας**.

Όλα τα παραπάνω ιστορικά και αξέχαστα, σπουδαία και σημαντικά γεγονότα τα κατέγραψε απ' το 1982 λεπτομερώς και αναλυτικώς, **ένας υ-πέροχος, αξέχαστος, διακεκριμένος και πανελληνίως γνωστός δάσκαλός μου** (που τον είχα στην πέμπτη τάξη Δημοτικού Σχολείου, το 1947, στην παιδópolis «Άγιος Κων/νος» Ιωαννίνων, όταν είχαμε έρθει ανταρτόκλητοι στην πόλη μας) ο **Κώστας Λαζαρίδης, απ' το Κουκούλι Ζαγορίου**.

Τα καταγράψατε δε τόσο τέλεια και άνογα, αντικειμενικά και νύχραιμα, που από σήμερα (και για δυο-τρεις φορές ακόμη...) **θα τα δούμε στα «Δικοφωϊτικά Νέα», αφού είναι κάτι, που μας κάνει υπερήφανους σ' όλη την Ήπειρο και σ' όλη την Ελλάδα και την Ευρώπη**.

Αρχίζουμε λοιπόν μ' ένα κομμάτι απ' το υπέροχο και αξέχαστο βιβλίο: **«Συμμετοχή στην ιστορία του Ζαγορίου»** που διατρεπούς ζαγορίσιου δασκάλου, που αναφέρεται στα πρόσωπα και τη σπουδαία συμφωνία.

Είναι πανθομολογούμενο, πως στο Ζαγόρι μας κατά τα χρόνια της Τουρκοκρατίας αναπτύχθηκε ένας αξιοθαύμαστος και ανεπανάληπτος λαϊκός πολιτισμός. Σε ποικίλους τομείς ο πολιτισμός αυτός θεωρείται απaráμιλλος. Καθώς διαπιστώνεται, μέχρι τις μέρες μας, προκαλούν το θαυμασμό όλων που επισκέπτονται το Ζαγορίσιο χώρο και τα λείψανα ακόμα αυτού του πολιτισμού. Με θαυμασμό περιγράφονται από σοβαρούς μελετητές και συγγραφείς τα αρχιτεκτονικά δημιουργήματα (γεφύρια, βρύσες σχολειά, εκκλησιές, μοναστήρια, δρόμοι, εσωτερικοί σπιτικοί διάκοσμοι κ.λπ.) που έχουν γίνει κατά τους περασμένους αιώνες. Με τα πιο κολακευτικά λόγια εξαιρείται σε σοβαρά συγγράμματα η πνευματική πρόοδος της περιοχής και οι ποικίλες μορφές μιας ανώτερης οικογενειακής, κοινωνικής και κοινοτικής ζωής που προκαλεί όλο και περισσότερο το ενδιαφέρον διάφορων επιστημόνων μελετητών.

Χρόνος λοιπόν όλων μας είναι να **εξετάσουμε ποιοι παράγοντες έχουν συντελέσει για τη δημιουργία αυτού του κάπως εξαιρετικού φαινομέ-**

νου στον Ηπειρωτικό μας χώρο.

Δύο πράγματα, κατά κοινή ομολογία, υπήρξαν οι βασικοί συντελεστές για τη δημιουργία αυτού του πολιτισμού: α) Η καλή αυτοδιοίκηση του τόπου μας με βάση τα **προνόμια** που παραχώρησε ο κατακτητής και β) το ταξίδεμα των Ζαγορίσιων. Όλα τα λείψανα της αρχιτεκτονικής που θαυμάζονται σήμερα, **έγιναν με χρήματα φερμένα από το ταξίδι**. Από επιτόπιους πόρους σχεδόν κανένας Ζαγορίσιος δεν έγινε πλούσιος. Αλλά πάλι δεν πρέπει να ξεφεύγει από το μυαλό μας, πως αν δεν λειτούργουσε ένα άριστο και ζήλευτό σύστημα αυτοδιοίκησης, βασισμένο στα περίφημα προνόμια, δεν ήταν δυνατό να φτάσει ο λαός της περιοχής σε κάποιο ανώτερο στάδιο πνευματικής και πολιτιστικής ζωής. Ας εξετάστουν λοιπόν σε αδρομερείς γραμμές αυτά τὰ στοιχεία.

Καθώς ξέρουμε, πριν να πέσει η χώρα μας στα χέρια των Τούρκων, ήταν κάτω από την κυριαρχία του Βυζαντινού Κράτους και ιδιαίτερα των Δεσποτών της Ηπείρου. Κατά τα όσα γράφονται από διάφορους συγγραφείς το Ζαγόρι ήταν χωρισμένο σε τρία τμήματα: Το Δυτικό, που κυριότερο χωριό ήταν το Πάπιγκο, σαν κεφαλοχώρι ή πρωτεύουσα μιας περιοχής από μερικά χωριά, που οι κάτοικοί της χαρακτηρίζονται με το γενικό όνομα «Παπικινού», το Κεντρικό και το Ανατολικό που γειτόνευε με την περιοχή του Μαλακασίου.

Κατά τα τελευταία χρόνια της Βυζαντινής αυτοκρατορίας, **δὴλ. του Δεσποτάτου της Ηπείρου**, φαίνεται πως τα πράγματα δεν πήγαιναν και τόσο και τόσο καλά από διοικητική άποψη. Από τους άρχοντες είχαν δημιουργηθεί τιμάρια και ο λαός δεν έμενε ευχαριστημένος απ' αυτούς, που ο Νικ. Ζάγκος στο βιβλίο του «Τουρκοκρατούμενη Ήπειρος» τους ονομάζει «κεφαλάδες». Ο λαός ζήτησε ενδόμυχα κάποια κατάλληλη ευκαιρία ν' απαλλαγεί απ' αυτούς. Αυτή την εποχή (1430 μ.Χ.) εμφανίστηκαν στον Ηπειρωτικό χώρο οι Τούρκοι. Αρχηγός τους και αντιπρόσωπος του Σουλτάνου Μουράτ Β' ήταν ο **Καρά-Σινάν Πασάς**. Οι Ζαγορίσιοι από το Κεντρικό και Ανατολικό Ζαγόρι, ύστερα από συνεννόηση με τους Μαλακασιώτες, αποφάσισαν να προβάλλουν αντίσταση στους Τούρκους. Νικήθηκαν όμως απ' αυτούς σε μια μάχη, που έγινε κοντά στη Βοτσαί. Πήραν τότε άλλη απόφαση, **να σταματήσουν την αντίσταση και να έρθουν σε κάποια συμφωνία με τους Τούρκους»**.

«Ο Παν. Αραβαντινός στο βιβλίο του: «Χρονογραφία Ηπείρου, Β'» σ. 33 για τη συμφωνία αυτή (Βοϊνίκo) μας πληροφορεί: **«Βοϊνίκoν**: λέξις περιλαμβανούσα τα εκ της περιοχής του Ζαγορίου συνθηκολογήσαντα 14 χωρία (τόσα συνθηκολόγησαν αρχικά) μετά του Σουλτανικού Στρατάρχου, **ότε εκυριεύθη η πόλις των Ιωαννίνων**, υποταγέντα αυθορμητώς επί τη υποσχέσει, **iv' αποστέλλωσιν ετησίως έκαστον χωρίον τε κατωτέρω προσδιοριζόμενα άτομα, όπως υπηρετήσιν ως υποκόμοι εν ολίγαις εβδομάσιν εις τα υποστάσια του Σουλτάνου, υποχρέωσιν ην απέφυγον οι Ζαγορίσιοι μετά ταύτα, υποσχεθέντες, ίνα προσφέρωσιν, αντί των αποπεμπόμενων ατόμων, χρηματικόν, ως κατωτέρω ποσόν** και μετά τινα καιρόν ο φόρος ούτος συνεχωνεύθη μετά των λοιπών φόρων όσοι εφευρέθησαν ακολουθώς»

Μαυράγγελος: χωρίον ερημωθέν, κείμενον υπό το Μοναστήριον του Αποργαγγέλου άτομα 27, άσπρα 1200.

Μικρά Τσοντίλα: άτομα 38, άσπρα 1.800.

Μπάγια: άτομα 48, άσπρα 2.850.

Σλάβοβον: (Μπούλτσι) άτομα 18, άσπρα 1.000.

Μεγάλη Τσέρνιτσα: (ηρημωμένη) άτομα 23, άσπρα 1.300.

Μανασσής: άτομα 29, άσπρα 2.100.

Βεϊτζά: άτομα 13, άσπρα 700.

Τσερβάρι: άτομα 7, άσπρα 180.

Κουκούλι: άτομα 7, άσπρα 400.

ΔΙΚΟΦΩΪΤΙΚΑ ΝΕΑ

Σοποτσέλι: άτομα 23, άσπρα 1.000.

Βισσικόν: (Καλωτά): άτομα 12, άσπρα 400.

Φραγκάδες: άτομα 13, άσπρα 500.

Βάρβεσι: άτομα 56, άσπρα 2.900.

Βουρλάδες: (Δίσπερη): άτομα 12, άσπρα 400.

Συνολικά άτομα 326, άσπρα 16.730».

Καθώς βλέπουμε, δεν προσχώρησαν αρχικά όλα τα χωριά του Ζαγορίου, αλλά μονάχα 14 -τα παραπάνω- στη συμφωνία αυτή, που ονομάστηκε «Βοϊνίκo». Με το όνομα αυτό χαρακτηρίστηκε και η περιοχή κατά γενικό τρόπο. Οι άντρες που πήγαιναν σ' αυτή την αποστολή λέγονταν «Βοϊνικηδες». Η λέξη είναι ξενική. Προέρχεται από τη λέξη «Βοϊνάκ» που σημαίνει «ιππέας» ή «ιπποκόμο».

Ο Ι. Λαμπρίδης («Ηπειρωτ. Μελετήματα – Ζαγοριακά» Α' σ. 35) γράφει πως στο «Βοϊνίκo» περιλαμβάνονταν αργότερα και πολλά άλλα χωριά ως την άκρη της λίμνης των Γιαννίνων. Ζαγορίσια χωριά, εκτός από τα παραπάνω, μπήκαν στο «Βοϊνίκo» κι άλλα 14, τα εξής: «Τσεπέλοβο, Κατέσοβο, Καλωτά, Στολοβό, Λιγκιάδες, Καβαλάρη, Μπουλτσου, Δοβρά, Στρούνη, Βάνισα, Περίλεφτη, Μπράϊα, Μογγιλιούς και Γοβριτσά, διατηρούμενα, ως και τα Μουτσιαδες, ένθα και Μετόχιον της μονής Λιγκιάδων, Μηλιωτάδες, Ντόμπρου, Ασπραγέλου, Νιζέρια, Πιπούρνα, Κοζιακό, πολλές και διάφορες ενορίες γύρω από το Λιασκοβέτσι, Νεγάδες και Σκαμνέλι, από τις οποίες η πολυαριθμότερη ήταν η Κατούνα, που όλα αυτά, κατά το Λαμπρίδη, έχουν εξαφανιστεί. Έτσι για κάμποσα χρόνια ύστερα από το Βοϊνίκo (σύμβαση), ο αριθμός των χωριών, που υπάγονταν σ' αυτό ήταν πολύ μεγάλος, αλλά κατόπι περιορίστηκε γύρω στα 46 χωριά, που αποτέλεσαν το «Κοινό» των Ζαγορίσιων ή τη Ζαγορίσια Ομοσπονδία, με ζήλευτη αυτοδιοίκηση ως τα 1868, που καταργήθηκαν τα προνόμια.

Ο Ι. Λαμπρίδης (Ηπειρ. Μελετήματα – Ζαγοριασιακά» Β' σ. 75) μας πληροφορεί για τα χωριά του Ζαγορίου κατά το 1788 τα εξής: «Το Ζαγόριον κατά το 1788 συνίστατο εκ χωριών 45, ον τα μιν Άγιος Μηνάς και Μεσοβοδύνιον ήσαν και είναι κληροπάροικα της μονής Αρτιστής, το δε Βοϊδομάτι και Αληζότ' Τσεφλίκι γεώργια Καραμουρατών, τα δε λοιπά πάντα ατελή σχεδόν ήσαν μητροκομία...κ.λπ..». Ο συμπατριώτης μας, από το Λιασκοβέτσι – Ζαγοριού κ. Βασίλης Φανίτσιος («Διάσωσις της ιδιοκτησίας του Ζαγορίου» σελ. 189) σχετικά με τον αριθμό των χωριών του Ζαγορίου, γράφει: «Τα Ζαγοροχώρια στα 1788 είναι τα 46, (που τα γράφουν όλοι οι συγγραφείς και όπως φαίνονται στο χάρτη) και τα δυο: Τα Δολιανά, που ξεγράφτηκε από το Ζαγόρι, σαν τσιφλικώθηκε το 1792 και το Βοϊδομάτι που ρήμαξε (το 1817), γιατί ήταν κλεφτοχώρι».

Σήμερα ο αριθμός των χωριών του Ζαγορίου από την παλιά Ζαγορίσια Ομοσπονδία έχει κατεβεί σε 44, γιατί το Παλιοχώρι της Λαϊστας χάλασε ολοκληρωτικά εδώ και μισόν αιώνα και οι δυο Βίτσες (Άνω και Κάτω) έχουν συγχωνευτεί σε μια Κοινότητα, γιατί είναι πολύ κοντά συνεχούμενες η μια με την άλλη. Κατά συνέπεια Δε γίνεται πια καμιά διάκριση σε Άνω και Κάτω Βίτσα.»

Επίλογος

Είδαμε όλοι, νομίζω, με πόση **ευχέρεια, ιστορική ευθύνη και λεπτομέρεια κατέγραψε και περιέγραψε** ο διακεκριμένος ζαγορίσιος την αυτοδιοίκηση επί Τουρκοκρατίας του όλου Ζαγορίου μας!

Και βέβαια (επαναλαμβάνω...) σε **δυο-τρία επόμενα σημειώματα** θα δούμε, θα χαρούμε και θα ευχαριστηθούμε απ' την όλη αυτή **τοπική μας ιστορία** (που δεν την είδαμε δυστυχώς καταγεγραμμένη ούτε στην ιστορία, ως τώρα, του Δημοτικού, ούτε σ' εκείνη του Γυμνασίου και του Λυκείου των ημερών μας, κι αυτό το γεγονός είναι μια σοβαρή παράλειψη και αμέλεια...) αφού **αναδεικνύει το Ζαγόρι και δικαιολογεί πλήρως την πολιτιστική του ανάπτυξη και την πανελλήνια προβολή του**, επί αιώνες μέχρι σήμερα.

Ματθαίος Λέκκος

ΔΙΚΟΦΩΪΤΙΚΑ ΝΕΑ

Παραμύδια της νιανιά μου

Πόσες φορές όλοι μας έχουμε αποκοιμηθεί στα γόνατα της γιαγιάς μας ακούγοντας ένα γοητευτικό και αξέχαστο παραμύθι της! Το παραμύθι που σου μιλάει για κόσμους φανταστικούς και μαγικούς, για νεράιδες και βασιλόπουλα, για μάγισσες και μαγεμένα ζώα, που μιλούν μ' ανθρώπινες φωνές. Και βέβαια το παραμύθι προήλθε από την πίστη, τις δοξασίες και τον τρόπο, που ζούσαν οι πρωτόγονοι άνθρωποι και δε γίνεται σ' αυτό διάκριση μεταξύ της αλήθειας και της ψευδίας, της πραγματικότητας και του ονείρου...

Ακόμη, το λαϊκό παραμύθι είναι κι αυτό ένα λογοτέχνημα, μια λαϊκή διήγηση, που πηγάζει από μια πλούσια και ελεύθερη φαντασία, με ύφος απλό και πολλές φορές μαγευτικό (σκέφτομαι και γράφω τώρα, που... γέρασα).

Κι όλες αυτές οι σκέψεις και γραφές, έρχονται αυτή την ώρα στη μνήμη μου, γιατί έχω έντονα βιώματα και ζωντανές αναμνήσεις απ' την αξέχαστη και λατρευτή γιαγιά μου, τη Φύλιaina του Βρίτσι. Μια γιαγιά, που 'ναι γραμμένη και καταγεγραμμένη στα βάθη της συνείδησής μου και της καρδιάς μου, γιατί με αγαπούσε και με πουνούσε, με φρόντιζε και με υπηρέτουσε μέρα-νύχτα, όταν το 1942 (στην Κατοχή) με είχε κοντά της και στο σπίτι της, στην Καλωτά, και με τάιζε, με έντυνε, με πήγαινε εδώ κι εκεί και το απόγευμα και το βράδυ μου διηγόταν (όμορφα κι ωραία) τα αξέχαστα και λατρευτά παραμύθια της, που κρατώ, ως τώρα έντονα στη μνήμη μου και ποτέ δεν τα ξεχνώ.

Σήμερα λοιπόν (ύστερα από μισόν αιώνα) σας παρουσιάζω ένα τέτοιο ολοζώντανο κι όμορφο παραμύθι της, που το άκουγα με πολλή χαρά και ευχαρίστηση, πάθος και αγωνία, όντως στην πρώτη τάξη, του Δημοτικού.

Και νάτο ολοζώντανο και με το λεξιλόγιο (περίπου) της αλησμόνητης και σεβαστής γιαγιάς μου.

Ένας αφελής χωριανός...

Μια φορά κι έναν καιρό, ένας αφελής και επιπόλαιος νεαρός ξεκίνησε απ' το χωριό του, για να πουλήσει τη γίδα του στην πόλη. Πήγαινε καβάλα στο γαϊδάρo του κι η γίδα τον ακολουθούσε, έχοντας κρεμασμένο στο λαιμό της ένα κουδούνι.

«Θα την πουλήσω, και με τα χρήματα που θα πάρω θ' αγοράσω ρούχα και παπούτσια κι αύριο, θα καμαρώνω. Γιατί θα 'μαι τ' ομορφότερο παλικάρι του χωριού κι όλες οι κοπέλες θα με γλυκοκοιτάνε και θα μου χαμογελούν...» έλεγε από μέσα του, κεφάτος και χαρούμενος, ο εικοσάρης.

Κι ενώ έκαμε αυτές τις σκέψεις, τον βλέ-

πουν τρεις κλέφτες της περιοχής κι αποφασίζουν (όπως έκαμαν συνήθως...) να του πάρουν και τη γίδα και το γαϊδάρo του και τα ρούχα του ακόμη...

Καθώς λοιπόν προχωρούσε ο νεαρός χωρικός κλέφτες τον πλησιάζει ο ένας απ' τους τρεις κλέφτες κρυφά, βγάζει με επιτηδειότητα το κουδούνι απ' το λαιμό της γίδας του και το κρεμά (χωρίς να το αντιληφθεί ο επιπόλαιος χωριανός) στην ουρά του γαϊδάρου του. Κι έπειτα παίρνει μαζί του τη γίδα και γίνεται άφαντος.

Ο καβαλάρης (ήσυχος και ανυποψίαστος) ακούει πίσω του τον ήχο του κουδουνιού και κάνει συνεχώς τις ονειροπολήσεις του, χωρίς να φαντάζεται και να αντιλαμβάνεται καθόλου την κλοπή.

Σε λίγο όμως γυρνά και κοιτάζει πίσω του και βλέπει, με έκπληξη και απόγνωση πολλή, ότι η γίδα του λείπει κι αρχίζει να ρωτά όποιον εύρισκε μπροστά του, μήπως είδε καμιά γίδα.

Σε λίγο όμως τον πλησιάζει κι ο δεύτερος κλέφτης και του δείχνει ένα μονοπάτι. «Είδα εκεί πέρα έναν άνθρωπο που έτρεχε και βαστούσε μια γίδα» του λέει «εμπιστευτικά». Κι ο νεαρός χωριανός παρακαλεί τον ξένο και άγνωστο να κρατήσει το γαϊδάρo του, για να πάει να πιάσει τον κλέφτη της γίδας του. Γυρίζει όμως σε λίγο (χωρίς να πιάσει τον πρώτο κλέφτη...) και δε βρίσκει ούτε το γαϊδάρo του ούτε τον άνθρωπο που θα τον «φύλαγε» για λίγο.

Κι αρχίζει να περπατά, σκεφτικός και στενοχωρημένος. Βρίσκει όμως ξαφνικά ένα τρίτο άνθρωπο, φτωχό, που καθόταν δίπλα σ' ένα πηγάδι και «θρηγούσε κι έκλαιγε». Ο νέος τον λυπήθηκε, τον πλησιάζει και τον ρωτάει γιατί κλαίει και θρηνεί...

«Ω συμφορά μου, τον λέει τότε ο «φτωχός». Είχα διωσθεί στο δρόμο κι ήρθα σ' αυτό το πηγάδι για να δροσιστώ. Ενώ όμως

προσπαθούσα να βγάλω από μέσα νερό, μου πέφτει το σακκούλι μου, που 'χα διαμάντια και φλουριά μέσα' το πηγάδι, και τώρα, που τα 'χασα αλίμονό μου... γιατί θα με τιμωρήσει ο άρχοντάς μου».

«Και γιατί δεν κατεβαίνεις κάτω να τα βρεις;» τον ρωτά αφελώς ο χωριανός. «Γιατί το πηγάδι είναι βαθύ... κι εγώ φοβούμαι... Αν όμως κατεβείς εσύ, που είσαι νέος, ζωντανός και ωραίος, θα σου δώσω τα μισά διαμάντια της σακκούλας μου» του απαντά εκείνος.

Κι ο νεαρός δέχεται με χερά την πρότασή του και βιάζει αμέσως το πανωφόρι του, το παντελόνι του και τα παπούτσια του κι όλα τα ρούχα του και πέρνει αμέσως στο πηγάδι, όλο χαρά. Μόλις όμως κατέβηκε στο πηγάδι ο νεαρός ο «φτωχός», που 'ταν ο τρίτος κλέφτης, αρπάξει τα ρούχα του όλα και πάει να ανταμώσει τους δύο άλλους συντρόφους του, που 'χαν κλέψει τη γίδα και το γαϊδάρo του χωριανού.

Κι ο αφελής και επιπόλαιος χωριανός γυρίζει στο χωριό του, κλαίγοντας και τραβώ-

ντας τα μαλλιά του, όλο νείρα. Ευτυχώς στο δρόμο βρήκε ένα γνωστό του και δανείστηκε απ' αυτόν ένα ρούχο, για να κρύψει τα γυμνά του μέρη και να μη ντροπιαστεί κι άλλο, φτάνοντας στο μαγαλά του. Κι αυτός έζησε... «καλά» κι εμείς... καλύτερα.

Κι εγώ (τελειώνοντας) κοιτούσα τη γιαγιά μου κατάπληκτος και ενθουσιασμένος τόσο, που κρατώ και σήμερα ακόμα ολοζώντανη την ωραία διήγησή της και τον ζωντανό και αξέχαστο λόγο της και διηγούμαι στα δικά μου εγγονάκια (Φώτη, Μάνθο και Αγγελική) τα ίδια ωραία, ολοζώντανα κι αξέχαστα παραμύθια εκείνης, της γιαγιάς Σοφίας.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΛΕΚΚΟΣ

Λαογραφικό Μουσείο Κήπων

Έχουν περάσει πέντε χρόνια από τότε, που ένας υπέροχος συμπατριώτης μας ζαγορίσιος, ο **Αγάπιος Τόλης**, εκ Κήπων, οργάνωσε και λειτούργησε το υπέροχο και θαυμάσιο **λαογραφικό του Μουσείο**.

Κι όταν επισκέπτεται κανείς αυτό το Μουσείο βλέπει ολοζώντανα και άμεσα όλη την **ιστορία του Ζαγορίου μας, όλες τις λαϊκές του εκδηλώσεις εδώ και δύο αιώνες**, δηλαδή του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα.

Κι όλα τα βλέπω μέσα στα δωμάτια του σπιτιού του Αγάπιου Τόλη και σ' ένα ακόμη σπίτι, που το έφτιαξε πάλι ο ίδιος.

Έτσι, ο κάθε επισκέπτης του Ζαγορίου και των Κήπων, περνάει και βλέπει **ολοζώντανη της ιστορία του Ζαγορίου**, δηλαδή της ιδιαίτερης πατρίδας μας. Βλέπει δε και βρίσει εκεί ο καθένας μας **ότι δεν μπορεί να δει και να βρει** σ' όποιο χωριό κι αν σταματήσει.

Αν υπολογίσει κανείς την αξία των συλλογών του υπέροχου και δραστηριοποιημένου αυτού ζαγορίσιου θα τον θαυμάσει και θα τον εκτιμήσει δεινώς και επαρκώς!

Τι και τι λοιπόν μπορούμε να δούμε, αν επισκεφτούμε κάποτε αυτό το λαογραφικό Μουσείο; Πρώτα-πρώτα θα δούμε πάρα πολλές **παραδοσιακές γυναικείες ζαγορίσιες στολές**. Ύστερα θα δούμε πάρα πολλές κισέλες, ευλόγ/λυπτες ή φιλιτσένιες, τραπέζαριες του 19^{ου} αιώνα. Ακόμη εργαλεία των ζαγορίσιων του 19^{ου} αιώνα.

Και βέβαια το πλήρες αυτό λαογραφικό Μουσείο έχει εξαιρετικές και σπάνιες **ιστορικές φωτογραφίες**, ιερά αποκτήματα, δημοτικά τραγούδια και πλείστα χειρόγραφα (ιστορικά).

Να λοιπόν κάτι, που από το ερχόμενο καλοκαίρι μπορούμε να πάμε όλοι μας και να τα δούμε αυτοπροσώπως. Και βέβαια, το καλύτερο θα ήταν να **προγραμματίσει και να οργανώσει μια εκδρομή σ' όλα τα αξιόλογα τόπια του Ζαγορίου και ιδιαίτερα σ' αυτό των Κήπων** ο εξωραϊστικός μας Σύλλογος των Δικοφωϊστών, αφού θα μας κάνει έτσι να βιώσουμε από κοντά και άμεσα όλη την ιστορία της ιδιαίτερης πατρίδας μας, που δεν πρέπει να αγνοούμε και να μη γνωρίζουμε.

Ελπίζω λοιπόν από το Μάιο μήνα ως τον ερχόμενο Σεπτέμβριο του 2000 να **βρεθούμε μια μέρα σ' αυτό το αξιόλογο Μουσείο** όλοι οι ενδιαφερόμενοι Δικοφωϊστές.

Και βέβαια το διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου μας πρέπει να έχει (κατά την ταπεινή μου γνώμη...) αυτή την **πρωτοβουλία και τη διοικητική απόφαση**. Ελπίζω και πιστεύω γ' αυτό γιατί Σύλλογος χωρίς πρωτοβουλίες και συνεχές και σωστές αποφάσεις... αδρανεί και υστερεί!

Ματθαίος Λέκκος

Το τάξιμο της Σωτήραινας

Με αυτό το εύχο παρατσούκλι φώναζε το χωριό μας τη μάνα του Αποστόλη Κωστάκη, αγροφύλακα. Έτσι την ήξεραν κι έτσι την αποκαλούσαν: «Σωτήραινα»!

Με φώναζε και μου 'ταξε πέντε δραχμές, να της προσφέρω ορισμένη υπηρεσία, με το αζημίωτο βέβαια! Μια που ξημέρωνε πανηγύρι τ' Αγιαννιού για μένα ήταν σαν μποναμάς το τάξιμό της.

Την εποχή που αναφέρω, ο Αγιάννης γιορτάζονταν πάντα στις 25 Μάη. Κι εγώ αναφέρομαι στην εποχή προ του 1930! Άλλοι λόγοι κι άλλες σκοπιμότητες μετέφεραν τη γιορτή για τις 29 Αυγούστου. Αυτό δεν θα μας απασχολήσει σήμερα.

Η μακαρίτισσα λοιπόν η "Σωτήραινα», θέλοντας να ευθυγραμμίσει την αυλή της από τα χώματα με φώναζε τάζοντάς μου ένα τάλιρο. Προτού η βρύση «Σιορβάκου» μεταφερθεί πιο χαμηλά, στη σημερινή της θέση, βρίσκονταν απέναντι. Δεξιά ήταν το σπίτι της Σωτήραινας, αριστερά ήταν η είσοδος του αρχοντικού του Θεοχάρη Βακολίδη. Από εκεί και δεξιά ήταν η αυλή και η είσοδος του σπιτιού της. Πάνω από το σπίτι της ήταν τότε ένα πελώριο δέντρο, ένα τίλιο. Το θυμάμαι καλά. Δεν γνωρίζω αν υπάρχει ακόμα.

Σαν δώρο ήλθε η πρότασή της. Έπεσα με τα μούτρα να τελειώσω το ίσιωμα σκάβοντας. Και κατά το μεσημέ-

ρι μπαίλντισα από την κούραση κι εγκατέλειψα...μισό το έργο! Εκείνη, η Σωτήραινα, τήρησε το λόγο της δίνοντάς μου αμοιβή 2,50 αντί των 5 δραχμών! Πληρώθηκα με τα μισά. Κι αυτά καλά ήταν!

Άρχισε να δουλεύει η φαντασία μου και η χαρά μου διότι την αυριανή μέρα θα πήγαίνα στο πανηγύρι χαρτζιλικωμένος!!

Το τι αντίκρισαν την άλλη μέρα τα παιδικά μάτια δεν περιγράφεται! Το πανηγύρι του Αγίου τότε ήταν πιο μεγαλοπρεπές. Ξενυχτούσαν τον Άγιο αποβραδís. Ήταν πολλοί οι εκκλησιαζόμενοι προσκυνητές. Δημιουργούνταν αδιαχώρητο για όσους ξενυχτούσαν στην αγγυρνία. Είχαμε τότε πολλούς σκηνίτες. Έρχονταν με μεγάλη ευλάβεια στον Άγιο, παιδιά, γυναίκες πολλές και άντρες. Μετά το τελετουργικό της εκκλησίας ξεχύθηκε ο κόσμος να θαυμάζει τα καλούδια και τιςπραμάτειες των πλανόδιων πωλητών. Ήταν απόλαυση για τα μάτια των παιδιών να θαυμάζουν αχόρταγα τις φανταχτερέςπραμάτειες.

Ήταν λοταρίες. Έβλεπες σουγιάδες κολοκοτρωνέικους, πιστολάκια με ακίνδυνα καψούλια, ζαχαρωτά φερμένα από τα Γιάννινα κι άλλα πολλά μπιχλιμπίδια απλωμένα. Αμ! τους χαλβάδες στην παραδοσιακή σκάφη που τους βάζεις: Πρώτος και καλύτερος κατασκευαστής του χαλβά ο μακαρίτης Θύμιος Ζυγούρης, άνδρας της Ανθούλας.

Όσο για μένα έπιασε τόπο το μικρό «τάξιμο» της Σωτήραινας. Κάτι μπόρεσα κι αγόρασα.

Ύστερα άρχισε το «ροβόλημα» των προσκυνητών στο χωριό. Εκεί, κατά τα

ειωθότα, περίμεναν όλοι στο μεσοχώρι κατά το μεσημέρι κι άναβε το γλέντι. Πρώτος και καλύτερος χορευτής ο Τάκης Λέκκος, ο έχων το υποκοριστικό «Τσουμπουσλής». Τον καμάρωναν όταν χόρευε. Ήταν πολύ γλεντζές. Αυτός άνοιγε το χορό. Πατέρας πολυμελούς οικογένειας. Ήταν πατέρας του Λάζαρου, του Αποστόλη και άλλων που δεν θυμάμαι την ονομασία τους. Είχε το δημοτικό μπακάλικο και πότε-πότε έσφραζε, στην άκρη του μεσοχωριού, και φυσικά απ' έξω ήταν τα τσιγκέλια μπροστά στο μαγαζί περιμένοντας τους αγοραστές χωριανούς μας.

Αναφέρω πως εκείνη την εποχή λειτουργούσαν τρία μαγαζιά. Ένα το δημοτικό, το άλλο του Δαρδακούλη και της Θοδώρανας με το Σάββα Ρέσσο, που δεν ξεκόλλαγε από τα χείλη του το τσιγάρο.

Και κάτι ακόμα από τη ζωή του χωριού μας. Ήταν έθιμο -δεν γνωρίζω αν συνηθίζεται σήμερα- τις δυο απόκριες γίνονταν εκστρατεία από τη νεολαία της εποχής προς τα έλατα. Έρχονταν όλοι φορτωμένοι με κλαδεμένα έλατα. Στήνονταν ένας μεγάλος σωρός στη μέση του μεσοχωριού κι όταν νύχτωνε έβάζαν φωτιά, η οποία έφεγγε πολύ, κι άρχιζε μέχρι πρωίας το γλέντι. Αυτό γινόταν τις δυο τελευταίες Κυριακές. Αν ανέβαινες σε ύψωμα έβλεπες τη νύχτα να φεγγοβολούν κι άλλα χωριά του Ζαγοριού με παρόμοιες φωτιές. Νόμιζες ότι καίγεται το Ζαγόρι.

Αναμνήσεις κάποιας εποχής που βογγούσαν οι λάκκοι και οι ρεματιές από ανθρώπινες φωνές!

Γλυφάδα - Φεβρουάριος 2000

Θανάσης Αργύρης

ΠΩΛΕΙΤΑΙ

Πωλείται οικοπέδο στο Δίκορφο Ζαγορίου, 450 m² άρτιο, οικοδομήσιμο, εντός σχεδίου, κληρονομιά Μητσόπουλου Ευάγγελου, κοντά στην πλατεία, στην τιμή των 2.500.000 δραχμών.

Πληροφορίες: Τηλ.: 01 - 9402489
0945 567304
0945 5655586

ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΣΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

Λέκκου Αλίκη	5.000 δρχ.
Ζώης Ιωάννης	5.000 δρχ.
Κυριακοπούλου Μαρίκα	5.000 δρχ.
Κατσανεβάκη Αμαλία	5.000 δρχ.
Χαρισιάδου Αλίκη	5.000 δρχ.
Χαρισιάδου Λούλα	5.000 δρχ.
Λέκκου Κλειώ	3.000 δρχ.

ΔΙΟΡΘΩΣΗ

Ο «δαίμων του τυπογραφείου» χτύπησε σε δυο συνεχόμενα τεύχη στο ίδιο σημείο. Στη στήλη «Δωρεές σε μνήμη», ο Νικόλαος Μητσόπουλος έκανε την προσφορά του σε μνήμη Αλεξάνδρας και Κίμωνα Μητσόπουλου και όχι Αλέξανδρου όπως γράφτηκε εκ παραδρομής.

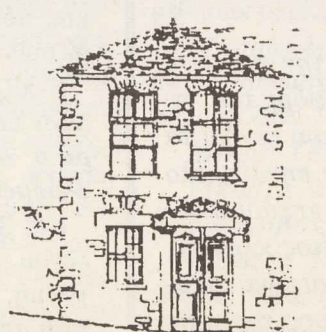
Ζητούμε συγγνώμη για το επαναλαμβανόμενο αυτό λάθος.

ΔΩΡΕΑ ΣΕ ΜΝΗΜΗ

Σε μνήμη της θείας τους Λοήμως Ατζεμπούλου η Λούλα και η Αλίκη Χαρισιάδου προσφέρουν το ποσό των 15.000 δραχμών για τη διαμόρφωση του χώρου του καμινάριου του Αϊ-Γιάννη.

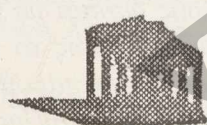

Παραδοσιακό
Καφεμαγειρείο

Δίκορφο Ζαγορίου

☎(0653) 71-010 - 71925
(0651) 43-340
0945 338147

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ 4ης ΔΕΣΜΗΣ

ΠΡΟΟΔΟΣ

ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ
ΤΜΗΜΑΤΑ

- Γυμνασίου-Λυκείου όλων των μαθημάτων
- Τμήματα Ιστορίας Γ και Δ Δέσμης
- Έκθεσης όλων των Δεσμών
- Και όλα τα μαθήματα της Δ Δέσμης

ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Διεύθυνση: Λυδία Φίλη

Βλαχλείδη 9, Β' ορ. Γρ. 9 Ιωάννινα - Τηλ.: 26004